

د طالبانو طریقت

(لومړۍ برخه)

پښتنو گوري یو په بل مو وژنی لکه پردی هسی په خپل مو وژنی
یا په کښتی له دویدو ژغورو نن یا خو په څنگ کی د ساحل مو وژنی

(ح. م. نوزادی)

د افغان – جرمن آنلاين په ویاړلی سایت کی می تیره ورځ د (طریقت طالبانی) تر سر لیک لاندی یوی لیکنی ته پام واوښت چی محترم غوث جانبا ز په ډیره روانه او خوره دری ژبه باندی د (نیزاویسیمایا کا زیته) بنامه له روسی ژبی ورځپانی نه ژباړلی وه . دلیکنی اصلی لیکونکی ماکسیم شیفچنکو نومی روسی ژورنالیست او سیاسی څیړونکی دی . دغه ژورنالست په ۱۹۹۷ د طالبانو پلاس دکابل تر فتحی لږ وروسته افغانستان ته سفر کړی وو ، هلته په ازاده پښه ډیر گرځیدلی ، دطالبانو دکرو ورو په هکله یی تر وسه وسه ډیر معلومات را ټول او بیا د جلال اباد د لاری پښور او له هغه ځایه بیرته مسکو ته راگرځیدلی دی . دالیکنه یی د هم هغه کال د جولای په ۸ نیټه به نوموړی ورځپانی کی خپره کړیده . بنا یی محترم جانبا ز صاحب به پدی خاطر لیکنه اوس ژباړلی اونشر ته سپارلی وی چی دطالبانو سره د روغی جوړی خبره داگری د ورځی دیوی بیړنی غوښتنی په توگه د هیواد په دننه او بهر کی د رښنیو رښه سرلیکونه جوړوی .

پدی هیله چی د روغی جوړی دغه توده خبره هیڅکله هم سره نشی او په وطن د دایمی سولی یوه پیلامه وگرځی ، ما وپتیبیل چی یاده سوی لیکنه په پښتو ژبه هم وژباړم . خو داچی د ورځپانی هغه گڼه می په روسی ژبه په گوتو رانغله خو په نیغه می له روسی نه ژباړلی وای ، ځکه نو اړوتم د دری ژبی نه یی چی محترم جانبا ز ډیره خوره ژباړلی ده ، پښتو ژبی ته راواړوم او تر مینه والو پوری یی ورسوم . خدای دی وکړی چی د لوستونکو خوښه او د روغی جوړی په وړاندی د ذهنیتونو دروشانه کولو په اړوند زما د هلو ځلو په لړ کی یو بل وړوکی غوندی چوپړ وکنل شی . ترلورو اړینو یادونو وروسته دادی دژباړنی پښتو بڼه په درنښت سره دلوستونکو مخ ته ایږدم :

مور طلبان لومړی ځل ۱۹۹۶ کال د سپتمبر په میاشت هغه وخت ولیدل چی داحمد شاه مسعود چریکانو ددوی دجهبی لیکه دشا دخوا پری کړی وه او دپروان دری په یوه تنگی کی یی هغوی جبل السراج ته نژدی محاصره او تر خپلو ضربو لاندی راوستی وه . لږ وروسته دلس گونو تنکیو زلمیانو جسونه چی توری لنگوتی یی پرسر وی ، دهغه سرک پرغارو پراته وه چی دسالنگ تونل نه د جبل السراج په لور غزیدلی ده . په همدغه پښه کی د طالبانو لومړنی اسیران هم د مسعود دنفرو پلاس ورغلل . اسیرانو نه غوښتل چی عکسونه یی واخیستل شی ځکه یی نو د عکس اخیستلو پروخت خپل سرونه بلی خواته اړول . دوی همدارنگه دمسعود کسانو ته په ډیره بی تفاوتی سره لنډ جواب ورکاوه . تر دغه مهاله مور د طالبانو په هکله یوازی د وحشتناکو ویدیوی صحنو ، د جمهور رییس نجیب الله د غرغره کولو او دهغو سخت گیریو له مخی قضاوت کولای شو چی دوی ته به یی دشرعی قوانینود تطبیق په چارو کی منسوب کول. داچی طالبان په رښتی توگه څوک دی او ددوی دحاکمیت په سیموکی دخلگو ژوند او وضعیت څنگه دی پکار وه چی هغو سیمو ته یو ځل سفر وشی .

مور د ورځپانی خبرلیکونکو نه دسفر نه وړاندی او نه هم دسفر پرمهال د طالبانو د کرو ورو په اړوند هیڅ ډول استخباراتی معلومات ندرلود . که زمور سره داسی معلومات موجود وای ، بنا یی چی مور ته به دا امکان پلاس راغلی وای چی ددغو پیاوړو او غښتلو قوتونو دپتو عملیاتو په باره کی ځینی (پټ رازونه) درک کړو . خو سره لدی هم مور په ازاده پښه دافغانستان تر نیمی برخی نه په زیاته برخه کی وگرځیدو او هرڅه مو پخپلو سترگو ولیدل . دادی په لاندی کړینو کی پدغه اړه خپل ترلاسه کړی معلومات د لوستونکو سره شیریک کوو:

طالبان د یوه نظامی ځواک په توگه په ۱۹۹۴ کال کی راڅرگند شول . یوه ورځ د یوه قومی مشر (اصلا جهادی قوماندان وو ، نه قومی مشر . ژباړونکی.) نفرو هغه کاروان چور کړ چی دکوم چا شخصی مالونه یی انتقالول . مگر هغه پښه چی تردغه چپا ول وروسته منځته راغله ، دهغی سیمی ټول خلگ یی به ژوره توگه هک پک او په حیرت کی واچول . هغه دا وو چی یو شمیر کسانو نه یوازی هغه مالونه بیرته په بوره اما نت داری خپل خاوند ته پلاس ورکړل بلکه چور کونکی داړه ماران یی هم په سخته جزا ورسول . وروسته خلگو ته جوته شوه چی دغه نیک عمل د (مدرسو وسله والو طالبانو) ترسره کړی وو . له همدغه ځایه د طالبانو پنامه یو تحریک د لومړی ځل دپاره د افغانستان په تاریخ کی ثبت شو .

طالبانو ولی دومره بریا لیتوبونه پلاس راوړل؟ په افغانستان کې د وروستیو کلنو و سیاسي- نظامی پېښو ته حتی یوه لنډه کتنه هم دا په گوته کوی چې دی هیواد هیڅکله هم د طالبانو پشان منظم او پیاوړی ځواک ندرلود. داسې قوت چې د جنګ په ډګر کې یو په بل پسې بریالیتوبونه ترلاسه او خپل ډیر ډارونکي او زورور دښمنان له منځه یوسی. د دوو کلنو په موده کې دوی د هیواد ستر ولایتونه لکه کندهار، هرات، جلال اباد او په پای کې د افغانستان پایتخت کابل پلاس راوړل. دمجاهدینو جنګیالی چې دشوروی اردو په وړاندې یې اوږده پارتیزنی جنګونه کړي وه، اوس هری خواته په تښتیدو او د هیواد په شمالي سیمو کې سره وپا شل شول. یوازنی شی چې تنظیمی ډلې یې تر اوسه پوری د طالبانو پلاس د محو کیدلو نه ژغورلي دي، هغه دافغانستان غرنی او ډیره صعب العبوره ځمکه ده. کله ډیر پخوا به لا طالبانو هغوی له منځه وړي وای. همدا اوس هم طالبانو د هیواد دوی دریمی برخې (د ۱۹۹۷ کال جولای) تر خپل کنترول لاندې راوستی او داسې ښکاری چې ډیر ژر به د هیواد پاتې برخې هم ددوی پلاس فتح شی.

د طالبانو ضد ایتلاف له چا نه جوړ دی؟ ترهغه ځایه چې مور معلومات لرو، پدغه ایتلاف کې د پخوانی وسله والو قواوو پاتې شونی لکه،، ملی جنبش،، (چې مشر یې پخوا دوستم او اوس د هغه سیال دښمن عبدالملک دی) ، دنظار شورا (داحمد شاه مسعود په مشرۍ د تاجکانو یوه ډله)، د کریم خلیلی د وحدت حزب، د گلبدین حکمتیار اسلامی حزب او د برهان الدین ربانی د اسلامی جمعیت څو پاته شوی گروپونه چې د ورکیدو په حال کې دي او ځینی نوری ډلګی چې همدارنگه اوس مخ په ورکیدو دي، گډون لري.

د هیواد د اسماعلیه ډلې وضعګیری چې په شمالي او مرکزی غرنیو سیمو کې اوسیری لا تر اوسه پوری پوره معلومه نده. معلومیږي چې دوی پدغه ایتلاف کې د گډیدو مینه وال ندي او د دوستم د ملیشو سره په تاکتیکی ډول سر بشوروی تر څو په شمال کې د هغوی د نفوذ نه زیانمن نشي. دغه مذهبی سازمان چې د اغا خان لخوا اداره کیږي، په نړۍ کې تر ټولو بډای مذهبی سازمان دی. له همدې کبله دطالبانو په گډون هیڅوک نغواړي دهغوی سره خپلی اړیکې خرابی کړي. دی سازمان هم عادت نیولې چې په کابل کې دهر حاکم رژیم سره خپلی دوستانه اړیکې وساتي.

د وروستیو کلنو پېښو دا وښوده چې د طالبانو پرضد هیڅ یو ایتلاف هم پخپلو منځو کې یوبل ته دخیانته کولو او ان خونړیو تصادمونو څخه خوندي ندي پاته شوی. دا ډول ایتلافونه په عام ډول د مذهبی، سیمه ایزو، او ژبني نژدیوالي پر بنسټ منځته راغلي دي. د قومونو، مذهبونو اوسیمو تر منځ د دوستۍ گډ ژوند پخوا د پیاوړی مرکزی ا داری په مټ تامین کیدی او چې کله به په مرکزی اداره کې څه ناتوانی او کمزوری منځته راغله، خونړی پېښی تری نه زیریدلای شوی.

په افغانستان کې د (تنظیمی حکومت) پر مهال دمسخرو وړ صحنی منځته راتلی. د بیلګې په توګه جمهور رییس ربانی دخپل صدراعظم حکمتیار سره او د دفاع وزیر یې احمدشاه مسعود بیا د دواړو سره په جګړو اخته وو. د،، ایتلافي کا بڼی،، غونډی یې هم پدی ډول تر سره کیدی. د هیواد په شمال کې وروستی پېښی دا وښوده چې د،، طالبانو ضد ایتلاف،، په لیکو کې دعمل یووالی وجود نلري. د عبدالملک یوه حرکت د سیمې،، زورور،، قوماندان رشید دوستم په یوه حمله له پښو واچاوه او تښتی ته یې اړ ویست.

لویې غوښتنې، ځان غوښتنی او ځان بندونی د،، ایتلاف،، دمشرانو تر منځ زور اخیستی دی. ویل کیږي چې طالبانو دخپلو بریاوو لویه برخه د وسله والو مخالفانو د تطمیع کولو او رانیولو له مخې پلاس راوړی دی. پدی لړ کې د ډیرو پیسو خیري کیږي. وایی چې طالبانو د ۲ څخه تر ۲۵ میلیونه ډالرو پوری سیمه ایزو،، قوماندانانو ته د کابل څخه د تښتیدلو، غافلگیره کولو او وروسته بیا د دوستم د شړلو په موخه ورکړی دی. هغه کسان چې پدی ډول طالبانو ته را جذبیدل، مجبوره چې توری یا سپینی لنگوتی پر سر او د دوی نور مقررات ومنی.

د طالبانو د تحریک په دننه کې داخلي مقررات په لنډه توګه دا وه:

الف - بېله قید او شرط نه د واحد امریت څخه اطاعت کول (طالبان د ۶ تنو مولوی صاحبانولخوا چې په کندهار کې ناست دي، اداره کیږي. ددوی روحانی رهبر ملا محمد عمر او د دولت مشرتوب یې د ملا محمد ربانی پر غاړه دی).

ب - د ما فوق مشرتابه او امر او فرمانونه بېله ځنډ، شک او تردید نه عملی کول.

ج - اسلامی ارزښتونه او ملی ګټی تر قومی او سیمه ایزو ګټو لوری ګڼل.

په افغانستان کې دسفر پر مهال او له هغه نه وروسته مور پخپلو کې یو له بل نه دا پوښتنه کول: ایا تر اوسه پوری داسې پېښه چا لیدلې ده چې د طالبانو کومه ډله دی و خپلو مخالفو قوتونو ته ور اوښتی او یا ورته تسلیمه شوی وی؟ څو ورځی وړاندې یوه حیرانونکي ګنګوسه خبره شوه چې ګویا د طالبانو د اطلاعاتو او کلتور وزیر ملا متقی په مشرۍ یوه دري زره کسيزه ډله د سالنگ په شمال کې پلخمری ته نژدی تر محاصرې لاندې راغلی او ډیر ژر به مخالفانو ته تسلیم شی. ددی پېښی په اړه بېلابیل روایتونه ارویدل کیدل. یو روایت داسې وو چې دحکمتیار او سالنگی کوچنیو پارتیزنی ډلو نوموړی طالبان بی وسلی کړی او یا یې خپلی خواته ور اړولی دی. مگر څو ورځی

د پاڼو شمیره: له ۲ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راوبلي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

: دلپکنی د لیکنيزې بڼې پاڼوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له را لیرلو مخکې په خبر و لولئ

وروسته معلومه شوه چې دملا متقی دغه انډيوالان نه يوازی داچې بی وسلې شوی ندی ، بلکه هغوی لا نور هم دسیمه ایزو قوماندانانو د ورسره یوځای کیدو له کبله اکمال شوی او پیاوړی شوی دی . لدی نه وروسته طالبانو وکړای شول د تاجکستان سرحد ته نژدی دکنډز هوایی ډگر چې ډیر ستراتیژیک اهمیت ورته لری ، دخپلو مخالفانو څخه تر لاسه کړی. طالبانو دامهال دمخالف اییتلاف دجبهی شاته سنگر نیولی چې لدی لاری به وکړای شی پرهغوی باندي مرگونی ضربی واردی کړی.

د لومړی برخی پای. نور بیا.

د پاڼو شمیره: له ۳ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ